

امنیت عمومی در اندیشه و بیانات مقام معظم رهبری

تاریخ دریافت: 89/3/1

تاریخ پذیرش: 90/5/4

دکتر اصغر افتخاری^۱

غلامحسین نهازی^۲

چکیده

ویژگی‌ها، جایگاه و شأن امنیت عمومی، مرزهای نظری و عملی، خط‌مشی‌های ترسیمی رهبری برای مسئولین حوزه امنیت، بایسته‌های اخلاقی، رفتاری کارگزاران امنیت عمومی و آسیب‌های کارگزاری امنیت عمومی از منظر رهبری مجموعه سؤالاتی است که این مقاله تلاش نموده برای آنها پاسخی بیابد.

براین اساس، مجموعه‌ای از سخنان مقام معظم رهبری در مجامع امنیتی، نظامی، انتظامی و گاه نیز در مجامع عمومی در سال‌های 88-1368 را که از طریق سایت دفتر تنظیم و نشر آثار معظم‌له منتشر شده است، به‌عنوان جامعه آماری در نظر گرفته است.

برای شناخت دیدگاه مقام معظم رهبری در خصوص امنیت عمومی بر مبنای حفظ و صیانت از چهار سرمایه انسانی: «جان»، «مال»، «ناموس» و «آبرو»؛ نخست، چارچوب مفهومی مربوط به «امنیت عمومی» و نیز شاخص‌های آن و نیز مرزهای آن با ابعاد دیگر امنیت شناسایی و معرفی شده است. چارچوب نظری این مقاله بر نظریه سه وجهی امنیت عمومی شامل: تنظیم مناسبات ملت- دولت؛ تنظیم مناسبات ملت با نهادهای اجتماعی و تنظیم مناسبات بین شهروندی، استوار گردیده است. بدین گونه که امنیت عمومی با هدف سامان‌دهی مناسبات اجتماعی درون جامعه در حکم قاعده مثلثی به‌شمار می‌آید که مناسبات «دولت- ملت» و «ملت- نهادهای اجتماعی» بر آن استوارند و از آنجا که هر سه وجه با حوزه نظم حقوقی و اجرای قوانین ارتباط دارند، می‌توان امنیت عمومی را در سه بعد مادی، ذهنی و نهادی تحلیل کرد.

مجموعه بیانات مقام معظم رهبری بر اساس شاخص‌های هر یک از این ابعاد دسته‌بندی گردیده و با روش تحلیل محتوا، جهت‌گیری‌ها و نقاط تأکید مربوط به امنیت عمومی واکاوی شده و در قالب یک جدول ارائه گردیده‌اند. نگاه مقام معظم رهبری به امنیت عمومی، نگاه موسع و عام‌نگرانه است و شاخص‌ها، ریشه‌یابی ناامنی‌ها و راهکارهای تأمین امنیت عمومی، به‌وضوح نشان‌دهنده جایگاه و شأن امنیت عمومی و توسعه ابعاد مادی، ذهنی و نهادی آن در اندیشه ایشان است.

واژگان کلیدی

1- عضو هیأت علمی دانشکده معارف اسلامی و علوم سیاسی دانشگاه امام صادق

2- دانش‌آموخته دوره پنجم امنیت ملی دانشگاه عالی دفاع ملی gnahazi@gmail.com

مقدمه

اندیشه‌های رهبران انقلاب‌ها، به‌طور اجتناب‌ناپذیری در جهت‌گیری‌های مختلف آنها تأثیر به‌سزایی دارد، اما در مورد انقلاب اسلامی عنصر بی‌بدیل دیگری نیز دخالت دارد و آن ولایت فقیه است. سطح گسترده مطالعات رهبری و صاحب‌نظر بودن ایشان در عرصه امنیت کشور عنصر مهم دیگری است که ضرورت انجام پژوهشی در آثار ایشان به‌منظور یافتن جایگاه امنیت عمومی و تبیین خط‌مشی‌های ارائه شده توسط شخصیتی با چنین جایگاه حقیقی و حقوقی را امری ضروری می‌نماید. به‌همین سبب این مقاله کوشیده است با توجه به تأثیرگذاری امنیت عمومی در فرایند توسعه فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشور، حرکتی در راستای استخراج اهداف و خط‌مشی‌های ترسیم شده توسط رهبری انجام دهد. این مقاله همچنین با این هدف تبیین شده است تا برای تولید ادبیات بومی در حوزه امنیت عمومی و استوار ساختن آن در حوزه نظریه‌پردازی و خارج شدن از سیطره ادبیات غربی در این حوزه، دیدگاه رهبری را در این حوزه به‌عنوان ملاک و حجت انتخاب نماید تا مجموع بیانات ایشان در زمینه امنیت عمومی، مسیر تبیین نظریه جامع امنیتی اسلام، منطبق با شرایط و ویژگی‌های جمهوری اسلامی و ارزش‌های اسلامی حاکم بر نظام سیاسی و فرهنگ عمومی را هموار سازد. به‌منظور دستیابی به اهداف پیش گفته، سؤال‌هایی به‌شرح زیر تدوین گردیده که پس از انجام تحلیل محتوای بیانات رهبری، پاسخ‌های لازم را می‌توان به‌دست آورد.

سؤال‌های مطرح شده در این مقاله عبارت‌اند از:

- 1) جایگاه امنیت عمومی، مرزهای نظری و عملی آن از نظر رهبری کجاست؟
- 2) ویژگی‌های امنیت عمومی از دیدگاه رهبری چیست؟

3) بایسته‌های اخلاقی - رفتاری کارگزاران امنیت عمومی و خط‌مشی‌های

ترسیمی رهبری چیست؟

4) آسیب‌های کارگزاری امنیت عمومی از منظر رهبری چیست؟

لازم به ذکر است که در این مقاله، هر جا که به فرمایشات مقام معظم رهبری استناد شده برای جلوگیری از حجیم شدن نوشتار، به جز در موارد خاص و ضروری از ذکر متن سخنان پرهیز شده و صرفاً به ذکر منابع اکتفا گردیده است.

1- مفاهیم، مبانی و چارچوب نظری

1-1. مفاهیم:

1-1-1. امنیت

امنیت در لغت به معنای در امان بودن، بی‌بیمی، آسایش، بی‌هراسی (معین، 1375: 354/1) اطمینان و سکون قلب (معلوف، 1382: 18)؛ (راغب اصفهانی، 1375: 21) است. مفهوم امنیت از آغاز آفرینش مورد توجه بشر بوده است؛ زیرا آسایش، بی‌هراسی و اطمینان قلبی از نیازهای اصلی انسان بوده است. امنیت ملی در اصطلاح دارای معنای واحدی که جامع و مانع باشد، نیست. تعاریف گوناگونی که برای آن بیان کرده‌اند اشاره به برخی از مصادیق دارد، زیرا در تمام این تعاریف گوشه‌ای از مفهوم را ارائه کرده‌اند و آن نبود تهدید نظامی برای ملت یا توان نگه‌داری کشور از هجوم دشمنان و یا محافظت کشور در دفع تهدیدهای خارجی علیه حیات سیاسی و منافع ملی است. در این تعاریف‌ها بر جنبه نظامی امنیت تأکید شده و ابعاد دیگر امنیت در نظر گرفته نشده است. برخی از نویسندگان که خواسته‌اند مفهوم گسترده‌ای برای امنیت بیان کنند؛ گفته‌اند: «امنیت ملی، یعنی دستیابی به شرایطی که به یک کشور امکان می‌دهد از تهدیدهای بالقوه و یا بالفعل خارجی و نفوذ

سیاسی و اقتصادی بیگانه در امان باشد و در راه پیش‌برد امر توسعه اقتصادی، اجتماعی و انسانی و تأمین وحدت و موجودیت کشور و رفاه عامه، فارغ از مداخله بیگانه گام بردارد.» (روشندل، 1388: 13).

به نظر می‌رسد که این تعریف جامع و واقعی نیست و تمام ابعاد امنیت را در نظر نگرفته است از جمله به ابعاد امنیت در فرهنگ، علم، پژوهش، زیست محیطی، اندیشه، روان، دین و غیره توجه نکرده است. علاوه بر این دستیابی به شرایطی که در تعریف آمده، به منزله ابزار و علت در پیدایش امنیت است و امنیت نتیجه آن شرایط است. تعریف امنیت باید تمام ابعاد آن را در بر گیرد و البته تعدد ابعاد امنیت به ابهام این مفهوم دامن زده است. این تنوع و کثرت ابعاد باعث شده است تا امنیت معنای واحد و مشخصی نداشته باشد.

این مفهوم در سیر وجود علمی خود دچار دگرگونی و تحول شده و از مفهومی به مفهوم دیگر تغییر یافته است، بنابراین مناسب‌ترین مفهوم و تعریف برای امنیت در تمام دانش‌ها، گرایش‌ها و ابعاد گوناگون آن، همان معنایی است که در لغت آمده است و می‌توان آن معنا را به آسانی برای هر مصداقی به کار برد. (شریعتمدار جزائری، 1385: 4-1)

2-1-1. امنیت ملی

در تعریف امنیت ملی اختلاف نظر وجود دارد. این اصطلاح در دایره‌المعارف علوم اجتماعی، توان یک ملت در حفظ ارزش‌های داخلی از تهدیدهای خارجی تعریف شده است (ترابی، 1379: 179) در تعریف دیگری آمده است: امنیت ملی به معنای دستیابی به شرایطی است که به یک کشور امکان می‌دهد از تهدیدهای بالقوه یا بالفعل خارجی و نفوذ سیاسی و اقتصادی بیگانه در امان باشد و در راه پیشبرد امر

توسعه اقتصادی، اجتماعی و انسانی و تأمین وحدت و موجودیت کشور و رفاه عامه، فارغ از مداخله بیگانگان گام بردارد. (روشندل، همان)

«والتر لیپمن»¹ نویسنده و محقق امریکایی در مورد مفهوم امنیت ملی می‌گوید: «یک ملت وقتی دارای امنیت است که در صورت اجتناب از جنگ بتواند ارزش‌های اساسی خود را حفظ کند و در صورت اقدام به جنگ بتواند آن را پیش ببرد». یا امنیت ملی، به حالتی اطلاق می‌شود که یک ملت از تهدیدهای از دست دادن تمام یا بخشی از جمعیت، دارایی، یا خاک خودفارغ باشد (لیپمن، 1943: 5).

3-1-1. امنیت داخلی

حوزه امنیت ملی را اگر در دو بعد خارجی و داخلی تقسیم کنیم، حوزه داخلی در محدوده جغرافیایی خاص یک کشور که جمعیت بومی آن کشور در آن زندگی می‌کنند، تعریف می‌شود. در این حوزه، امنیت ناظر بر مردمان یک کشور است که تحت یک حاکمیت مشخص و معین زندگی می‌کنند (بوزان، 1378: 139-137).

4-1-1. امنیت عمومی²

امنیت عمومی وضعیتی است که در آن مناسبات اجتماعی افراد، نهادهای مدنی و بوروکراسی دولتی از ظهور، توسعه و نهادینه شدن فسادهای مختلف، صیانت می‌شود و در نتیجه ضریب ناامنی افراد از ناحیه عملکرد سایر بازیگران اجتماعی کاهش می‌یابد. امنیت عمومی ناظر بر امنیت شهروندان در شبکه تعاملات فرد،

1 -Lippman-walter

2 -Public Security

دولت و جامعه و با مأموریت‌های سازمان پلیس در ارتباط مستقیم است. (افتخاری، 1384: 25)

مفهوم عمومی بر خلاف «ملی» به داخل واحد سیاسی توجه دارد و به جز برخی روابط اجتناب‌ناپذیر بین داخل و خارج، اصالتاً توجهی به خارج از واحد سیاسی ندارد. از سوی دیگر، دولت و حاکمیت، محور و مرکز بحث قرار نمی‌گیرد، هرچند مهم باشد. (ره‌پیک، 1385: 78) معنای عموم (مردم) در امنیت عمومی یا مفاهیم مشابه آن مانند مصالح و نظم عمومی از نظر کمی با تعداد زیاد مردم شناسایی می‌شود و از نظر کیفی نیز با اوضاعی که می‌توانند این تعداد را تحت تأثیر قرار دهد سنجیده می‌شود. (همان: 81) به هر حال در نگاه موسع¹ (که مدنظر این مقاله نیز هست)، ممکن است در جایی کم و حداقلی از تهدیدات مانند یک قتل یا سرقت نیز امنیتی تلقی شود، این نگاه مسائل امنیتی را تا حد مسائل عمومی تنزل می‌دهد. هرچند وارد کردن مجموعه‌ای از ناامنی‌ها و تهدیدات به حوزه امنیت عمومی به معنای خاص، نیازمند تحقق شرایط دیگری نیز هست. حتی از نظر حقوقی، هرچند تمام جرایم، اقدامی علیه امنیت جامعه (به معنای عام) تلقی می‌شوند، برخی از آنها مانند جاسوسی یا جعل اسکناس در معنای اخص به جرائم علیه امنیت (داخلی) یا امنیت و آسایش عمومی موسوم شده‌اند. (میرمحمدصادقی، 1380: 13)

2-1. مبانی نظری:

در خصوص رویکردهای نظری نسبت به امنیت، سه قالب فکری سنتی، مدرن و پسامدرن وجود دارد که هر کدام دارای گفتمان‌های خاص خویش است.

در دیدگاه سنتی و باستانی، به جای آنکه موضوع تخصصی امنیت انسان به عنوان شهروند دولت مطرح باشد و نهاد دولت به ارتقای سطح خدمت امنیت او موظف شود، حفظ مفهوم کلی انسان مطلوب به تعریف صاحب منصبان سیاسی مورد توجه قرار می‌گیرد و دولت موظف به حفظ امنیت این مفهوم می‌شود. (سیف‌زاده، 1377:

13-8

در دیدگاه مدرن، امنیت معطوف به قدرت و تأمین زندگی امن و مرفه انسانی و حفاظت از حاملان آن یعنی متخصصین صاحب‌نظر می‌شود. به نظر «لوی اشتراوس»، موضوع امنیت در دنیای مدرن معطوف به تأمین حاکمیت انسان بر سرنوشت خویش است، تا مکلف به انجام وظایف فضیلت‌پایه. به نظر «لوی اشتراوس»، این تحول موجب شده تا انسان مکلف به تعالی‌جویی جای خود را به انسان محقق دهد که قدرت خواه و امنیت جو است. (اشتراوس، 1373: 44)

برخلاف «لوی اشتراوس»، به نظر «گیدنز»، قالب فکری مدرنیته، انسان را از وضعیت انفعال درآورده و به سازندگی محیط خود وامی‌دارد. در نتیجه چنین تحولی، حیطه فعالیت و زندگی انسانی از لحاظ مکانی به حد جهانی گسترش یافته و از لحاظ زمانی شتابی روزافزون یافته است. (گیدنز، 1377: 47-49) در نتیجه این تحولات، ماهیت موضوعات امنیتی هم در دیدگاه و قالب فکری مدرن متفاوت می‌شود.

«هابرماس» به‌طور واضح‌تری این گسست را نشان می‌دهد. در این اقدام توضیحی، این اندیشمند اظهار می‌دارد که تحول در نگرش و قالب فکری از باستانی به مدرن موجب شده است تا تکنیک و مهارت سیاسی برای تأمین امنیت به‌وسیله

1 -Loie Ashtaroth
2 -anthony giddens

قدرت، جایگزین اخلاقی سیاسی و عمل مبنی بر هدف شود(هابرمس، 1973: 42).¹

اما امنیت در دیدگاه پسامدرن معطوف به معنا در زندگی انسانی و تأکید بر لذت‌گرایی و معناگرایی اراده و خلاقیت انسانی است. این منزلت فی‌الذاته مخالف هر گونه فراروایتی جمعی و کلی می‌باشد. تحولات جدید، به‌ویژه انقلاب اطلاعات و ارتقای سطح خلاقیت‌ها و توانمندی انسان‌ها، کارویژه دولت‌ها را به‌شدت دستخوش تغییر کرده است. آذر، مون و ایوب مدعی هستند که مفهوم امنیت کشورها بیشتر جلوه نرم‌افزاری در مقابل سخت‌افزاری پیدا کرده است. به‌طور فزاینده‌ای شاهد هستیم که دولت‌ها با مسئله حقانیت (دو جلوه کارآمدی و مقبولیت) روبرو هستند. نهاد دولت باید تجلی عقل جمعی باشد تا کارآمدی لازم جهت تحقق بخشی به اراده انسانی را داشته باشد، و گرنه دولت‌ها با بحران حقانیت روبرو خواهند شد(آذر و مون، 1988: 153-154).

با پایان یافتن جنگ جهانی دوم و تحولات جدید در عرصه نظام بین‌الملل به‌خصوص پیشرفت‌های اقتصادی، رشد جمعیت، نیاز بیشتر به انرژی و منابع جدید آن، شیوع بیماری‌های جدید مانند ایدز و تغییرات زیست محیطی، مشخص گردید که دیگر نگاه سنتی به مقوله امنیت کارساز نمی‌باشد و لزوم ارائه تعریفی جدید از مباحث و تهدیدات امنیتی ضروری گردیده است.

«باری بوزان»² بنیانگذار مکتب مطالعات امنیتی کپنهاک با انتقاد از آنچه آن را برداشت ساده‌انگارانه از مفهوم امنیتی می‌نامد، اظهار می‌دارد که بر خلاف اعتقاد واقع‌گرایان، به کسب امنیت از طریق کسب قدرت و یا اعتقاد آرمان‌گرایان، به تأمین

1 - Habermas

2- Barry Buzan

امنیت از طریق صلح، اکنون نیاز به ارائه یک دیدگاه میانه که هر دو مفهوم قدرت و صلح را در خود جای دهد به عنوان بهترین تعریف برای مفهوم امنیت ضروری است. (بوزان، 1378: 15-16) وی ابعاد امنیت را در پنج بعد نظامی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و زیست محیطی گسترش می‌دهد. مکتب کپنهاک را می‌توان واکنشی نسبت به دیدگاه رئالیست‌ها و لیبرالیست‌ها نسبت به امنیت دانست. در حالی که رئالیست‌ها در بحث امنیت محوریت را به قدرت نظامی می‌دادند، لیبرال‌ها تأمین امنیت را در دستیابی به صلح می‌دانستند. در واقع چارچوب تنگ و محدود دامنه امنیت در دیدگاه آنان در مکتب کپنهاک اصلاح گردیده است.

بوزان با انتقاد از نگاه حداقلی به مسئله امنیت در دیدگاه سنتی در مورد مطالعات مربوط به قدرت و نظامی محوری، امنیت را در ابعاد پنج گانه نظامی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی گسترش داده است.

با این حال برخی واقع‌گرایان بوزان را متهم می‌کنند که با گستراندن ابعاد امنیت این خطر وجود خواهد داشت که دولت‌ها در شرایط اضطراری موضوعات و اهداف امنیتی خود را به طور گسترده تعریف نمایند و از آن بهره‌برداری نمایند. در پاسخ بوزان بیان می‌دارد که بهترین راه برای جلوگیری از گسترش مفهوم امنیت آن است که مسایل را از دستور کار امنیتی خارج سازیم. در واقع راه حل وی برای تمایز میان موضوع‌های امنیتی و غیرامنیتی این است که برای اینکه موضوعی امنیتی قلمداد شود، دو معیار باید وجود داشته باشد: نخست اینکه مسئله مورد نظر باید به گونه‌ای عمل کند که حیات شهروندان جامعه را به خطر بیندازد و دوم اینکه مسئله خارج از قوانین موجود باشد، بدین معنی که نتوان با استفاده از موازین قانونی آن را کنترل یا مهار نمود. (بوزان، 1379: 12)

به نظر بوزان هدف مکتب کپنهاک برای سیاستمداران در مواجهه با تهدیدات آن است که به جای بحث در مورد تهدیدات امنیتی به شناسایی فرآیندی توجه نمایند که در نتیجه آن تهدید امنیتی شکل می‌گیرد. بدین ترتیب که امنیت پدیده‌ای است که در بستر یک فرایند شکل می‌گیرد. بدین صورت پیشنهاد بوزان برای سیاستمداران این است که به جای اینکه بیشترین تلاش و تمرکز خود را برای مقابله با آن صرف کنند، بهتر است که به شناسایی فرآیندی بپردازند که باعث به وجود آمدن تهدیدات امنیتی گردیده است. به نظر بوزان از این طریق می‌توان مانع از به وجود آمدن زمینه‌های شکل‌گیری تهدیدات امنیتی گردید (بوزان، 1378: 14-15).

3-1. چارچوب نظری:

با توجه به رویکردهای نظری فوق، به‌ویژه مبحث مبتنی برزمینه بودن فرایندهای امنیت و ناامنی، آنچه که می‌تواند در قالب چارچوب نظری این مقاله به‌عنوان نظریه مختار مدنظر قرار گیرد، رویکرد نظری ساختارگرایانه است که سه شکل یا سه وجه امنیت عمومی را مشخص می‌سازد:

الف) تنظیم مناسبات ملت - دولت

جامعه‌شناسان سیاسی براین اعتقادند که دولت‌ها نیازمند نظارت و کنترل به نفع شهروندان هستند. مهار قدرت و نظارت عمومی بر آن می‌تواند به ارتقای جایگاه مردم و افزایش سطح رضایتمندی آنها و در نهایت تقویت احساس امنیت نزد عموم جامعه منجر شود. به‌منظور تأمین این هدف، مجموعه‌ای از نهادها و مؤسسات مدنی از قبیل احزاب، انجمن‌ها، رسانه‌های عمومی، اصناف و... شکل گرفته‌اند که رسالت آنها آگاهی‌بخشی، سامان‌دهی و در نهایت تقویت جایگاه واقعی مردم در امر اعمال قدرت است.

ب) تنظیم مناسبات ملت با نهادهای اجتماعی

یکی از نقش‌های مؤثر دولت درون جامعه، جلوگیری از تبدیل شدن نهادهای اجتماعی به عوامل مزاحم برای فعالیت‌های مدنی شهروندان است. نتایج پژوهش محققانی چون «پوتنام»¹ در ایتالیا مؤید این معنا است که منبع بسیاری از ناآرامی‌ها در جوامع مدرن ریشه در زوال سرمایه اجتماعی و بدکارکردی نهادهای سیاسی-اجتماعی دارد (پوتنام، 1995: 65-78). بنابراین می‌توان چنین نتیجه گرفت که مدیریت مناسبات «ملت- نهادهای اجتماعی»، از آن جهت که با تنظیم مناسبات دوسویه ملت و نهادهای سیاسی، اجتماعی، از سرمایه اجتماعی، اعتماد عمومی و مشارکت و همراهی شهروندان با نظام اجتماعی، سیاسی مراقبت می‌کند، نقش مؤثری در تقویت امنیت عمومی دارد.

ج) تنظیم مناسبات بین شهروندی

توجه به عنصر «روابط بین انسانی» از ویژگی مشترک همه جوامع انسانی از ابتدا تا امروز به‌شمار می‌آید. بنابر نظر «وینسنت»، جامعه بدون ساماندهی به روابط بین انسانی، معنا و مفهوم نمی‌یابد و این رسالت به فلسفه وجودی تأسیس دولت‌ها تبدیل شده است. (وینسنت، 1371: 32)

این مسئله بیانگر بعد مهم امنیت عمومی است که بر تنظیم مناسبات اجتماعی نظارت دارد و به آن دلیل که عمده رفتارها و فعالیت‌های شهروندان را دربر می‌گیرد، آشکارترین سطح امنیت عمومی به‌شمار می‌رود. این شکل از امنیت عمومی با هدف سامان‌دهی مناسبات اجتماعی درون جامعه در حکم قاعده مثالی به‌شمار می‌آید که مناسبات «دولت- ملت» و «ملت- نهادهای اجتماعی» بر آن استوارند. (افتخاری، 1385: 23-26)

1 - Putnam

این مقاله بر این موضوع نیز تأکید دارد که رویکرد سه وجهی امنیت بر پایه گزاره‌ها و مفروضات «نظریه امنیتی اسلام» استوار می‌گردد. این مفروضات را می‌توان در سه گزاره زیر خلاصه کرد:

گزاره اول: نظریه اسلامی امنیت، تک منطقی نیست. اسلام از این حیث منطقی دو وجهی را مدنظر دارد. («رحمت» و «شدت»)¹

گزاره دوم: نظریه امنیتی اسلام بر بنیاد «ارزشمندی انسان» به‌عنوان خلیفه الهی قرار دارد و از این حیث با رویکردهای امنیت انسانی قرابت و مشابهت دارد.²

گزاره سوم: اسلام دارای رویکرد امنیتی ایجابی تا سلبی می‌باشد. (عدم اولویت جنگ)³ (افتخاری، 1383: 441-444)

1- «رحمت» و «شدت» به‌صورت توأمان در تحلیل امنیت رویکرد اسلامی مطرح هستند و چنان است که تمامی موضوعات داخلی و خارجی به‌گونه‌ای یک‌سویه و تک منطقی تحلیل برایشان راهبرد ارائه شود. این موضوع، دلالت بر پیچیدگی و مستقل در خصوص آن به ابعاد و امنیتی اسلامی در مقایسه با گفتمان جاهلی دارد که می‌توان از رهگذر تأمل ظرافت گفتمان لایه‌های دیگری از آن پی برد.

2- حضرت علی(ع) می‌فرمایند: ارزش حکومت بر مردم اگر به احقاق حق و تأمین آرامش برای جامعه منتهی نشود تا بدین وسیله زمینه رشد و تعالی انسان فراهم آید، بسیار خرد و ناچیز می‌باشد. (نهج البلاغه/خطبه دوم) این معنا برگرفته از کلام الهی است آنجا که انسان را «اشرف مخلوقات» و «مسجود فرشتگان» لقب داده و تصریح دارد که تمام آنچه در زمین است برای انسان می‌باشد تا او به «سعادت واقعی» نایل آید. لذا قدرتی که در خدمت به انسان در راه نیل به کمال باشد ارزشمند به حساب می‌آید.

3- پیامبر اکرم(ص) عرضه اسلام و نقطه آغازین رسالتش را بر «صلح» و «سلام» قرار داد و از این حیث است که برخی از منادی «سلام» و «آرامش» بوده است، توجیه کرده‌اند. براین اساس «جنگ» مفسران، اطلاق عنوان «اسلام» را بر این دین چون اصل «دعوت» در اولویت‌های بعدی قرار و «مبارزه» به مکانیسمی دفاعی برای جامعه اسلامی تبدیل می‌شود که در قیاس با می‌گیرد.

رویکردهای ایجابی و سلبی برای شناخت امنیت عمومی^۱

الف- رویکرد ایجابی:

در رویکرد ایجابی امنیت، مبنای رضایت است؛ یعنی امنیت نسبی است میان خواسته‌ها با داشته‌ها. با این تعریف، امنیت وضعیتی است که در آن بین خواسته‌های شهروندان با کارآمدی نظام سیاسی نسبی متعادل وجود داشته باشد که در آن جامعه تولید رضایتمندی نماید.

در گفتمان جدید امنیت، سعی بر آن است تا با پرهیز از سلبی‌نگری صرف به بعد ایجابی امنیت نیز توجه شود. و بدین ترتیب تصویر جامع‌تری از امنیت ارائه شود. در این گفتمان امنیت به نبود تهدید تعریف نمی‌شود بلکه افزون بر نبود تهدید، وجود شرایط مطلوب برای تحقق اهداف و خواسته‌های ملی نیز مدنظر می‌باشد. این رویکرد برای امنیت، ماهیت تأسیسی قائل است و بر این باور است که امنیت تنها در وضعیتی وجود دارد که آن جامعه در سطح قابل قبولی از اطمینان برای تحصیل و پاسداری از منافع ملی‌اش دست یافته باشد. (ماندل، 1379: 16)

امنیت عمومی بخشی از امنیت داخلی^۲ است که در ارتباط با سازمان رسمی قدرت می‌باشد. همچنین بر سه رکن ارتباطی: «دولت، فرد و جامعه» استوار است و منافع فرد و منافع جامعه را دربر می‌گیرد. امنیت عمومی مبتنی بر گفتمان سلبی است و شاخص‌های عینی آسیب‌رسان به روابط سالم اجتماعی را مدنظر دارد و بیشتر ناظر بر حفظ شرایطی است که در آن منافع، مصالح و حقوق افراد، گروه‌ها و نهادهای اجتماعی تأمین گردد.

1- اقتباس از: محیوبی منش، حسین. «تأملی کوتاه درباره آسیب‌های اجتماعی به‌عنوان مسئله امنیت عمومی» (در) فصلنامه

دانش انتظامی، سال 8، شماره 3، 1385، صص 17-18.

از منظر رویکرد ایجابی امنیت، حوزه تحلیل امنیت عمومی، محیط ملی و واحد تحلیل آن، جامعه، گروه‌ها و نیروهای اجتماعی و محور تحلیل آن آسیب‌ها و بحران‌های ناشی از نظم و تعادل و یا تغییر و تحول می‌باشد و منظر نگرش به آن اجتماعی - فرهنگی و هدف آن، پویایی نظام اجتماعی است. امنیت عمومی به‌دنبال حراست از زندگی شهروندان در برابر آسیب‌های اجتماعی و گزندهای ناشی از کژکارکردی نهادهای نظام سیاسی است و مدیریت آسیب‌ها در شبکه روابط اجتماعی به‌نفع بزه‌دیدگان و منافع عمومی جامعه با نهادهای رسمی نظام سیاسی است که پلیس و دستگاه قضایی محور عملیاتی و مستقیم آن می‌باشند.

ب- رویکرد سلبی:

امنیت در رویکرد سلبی بر نبود «تهدید» دلالت دارد. لذا می‌توان آن را چنین تعریف کرد: وضعیتی که در آن منافع بازیگر از سوی دیگران تهدید نمی‌شود و یا در صورت وقوع تهدید احتمالی، امکان مدیریت آن برای بازیگر مورد تهدید، وجود دارد.

آن‌چه در آغاز در بحث امنیت مطرح می‌شد، فراغت از جنگ و درگیری مسلحانه و برخوردهای خشونت‌آمیز نظامی و در نهایت دست‌یابی به صلح بود. با این تصور، تهدید نظامی مهم‌ترین عامل بر هم زنده امنیت به شمار می‌رفت و به تبع آن مهم‌ترین وظیفه دولت‌ها، افزایش قدرت نظامی و توان دفاعی بود. با وجود همه اهمیتی که امنیت نظامی داراست، این بعد از امنیت، اهمیت درجه اولی خود را از دست داده و به جای آن امنیت همه جانبه و از جمله امنیت اقتصادی و فرهنگی بالاترین درجه اهمیت را به خود اختصاص داده است. (امیدوار، 1379: 79)

تحلیل و واکاوی مرزهای مفهومی امنیت عمومی

الف- تفکیک مفهومی امنیت عمومی با اقسام دیگر امنیت

امنیت عمومی مترادف با امنیت داخلی نیست؛ زیرا امنیت داخلی شامل طیف متنوعی از مسائل مرزی، هویت اجتماعی، گسست‌های اجتماعی، قومیت، گروه‌های سیاسی و... معطوف به خطرات و آسیب‌هایی است که از سوی نیروهای معارض داخلی، امنیت نظام و حاکمیت را تهدید می‌کنند. امنیت داخلی در تعریف بوزان، شامل همه موضوعات در قلمرو ملی است. (بوزان، 1378: 51-74) بنابراین، امنیت عمومی به لحاظ موضوعی در حوزه امنیت داخلی قرار دارد، بدین معنی که بخشی از مسائل امنیت داخلی که ناظر بر مناسبات «قدرت- مردم» و «مردم- مردم» است، در حیطه امنیت عمومی قرار می‌گیرد. (افتخاری، 1385: 13)

امنیت عمومی متفاوت از امنیت اجتماعی است؛ زیرا امنیت اجتماعی با رویکردی ایجابی به دنبال تأمین اجتماعی از طریق سازوکارهای جبرانی برای حل مشکلات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی شهروندان است. مانند فقر، بیکاری، معیشت، مسکن، بهداشت و درمان و برنامه‌ریزی اوقات فراغت و... (امیدوار و جعفریان، 1384: 95-94) حال آنکه امنیت عمومی به لحاظ موضوعی فراتر از سازوکارهای تأمین اجتماعی است و علاوه بر سیاست‌های جبرانی، تأسیسات حقوقی حاکم بر جامعه، اخلاقیات و... را نیز در بر می‌گیرد. (افتخاری، 1380: 22-34) بنابراین، امنیت اجتماعی بخشی از امنیت عمومی است که ماهیت «جبرانی» داشته و در پی ایجاد «اطمینان خاطر» در شهروندان است. (افتخاری، 1385: 13)

امنیت عمومی با «امنیت اجتماعی شده»¹ به معنای حفظ و تقویت پیوندهای متقابل داخل واحدهای اجتماعی یک جامعه (نویدکیا، 1384: 44)، متفاوت است. امنیت اجتماعی شده به قابلیت حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف ملی با شرایط قابل قبولی از تحمل مربوط است. (بوزان، 1378: 34) امنیت اجتماعی شده را می‌توان مفهوم محوری یک گفتمان جدید تلقی کرد که براساس آن درک امنیت بدون در نظر گرفتن زمینه اجتماعی میسر نیست. بنابراین امنیت عمومی نسبت خاصی با امنیت اجتماعی شده ندارد، بلکه صرفاً موضوعی ارزیابی می‌شود که بتوان آن را در چارچوب گفتمان امنیت اجتماعی شده تحلیل کرد. (افتخاری، 1385: 14-15)

امنیت عمومی با «امنیت انسانی»² که مرجع امنیت را فرد می‌داند متفاوت است. براساس نظر «پیتر ویلکین»³ امنیت انسانی به دنبال؛ اول) سامان‌دهی نهادها و رفتار سیاسی، اقتصادی و فرهنگی بازیگران به گونه‌ای که در تأمین نیازهای انسان کارآمد باشند. دوم) تحصیل استقلال انسانی و امکان حضور و مشارکت معنادار او در فرایندهایی که به زندگی‌اش شکل می‌دهند. (ویلکین، 1381: 25) از آنجا که امنیت انسانی، مفهومی عام و گسترده است و امکان محدود کردن آن به مرزهای جغرافیایی میسر نیست، بنابراین، امنیت عمومی بخشی اندک از رسالت امنیت انسانی را در حوزه داخلی شامل می‌شود (افتخاری، 1385: 14) و تحت تأثیر امنیت انسانی با نگاهی جهان‌شمول بر توسعه قلمرو حقوق شهروندی تأکید می‌کند.

1 - Societal Security

2 - Human Security

3 - Peter Wilkin

امنیت عمومی با «امنیت فردی»^۱ که بر حفاظت از جان و مال فرد تمرکز دارد و با «امنیت جامعه»^۲ که صرفاً بر منافع جمع نظر دارد متفاوت است. امنیت عمومی برآیندی از امنیت فردی و امنیت جامعه است که هم بر منافع فرد و هم بر منافع جمع تکیه دارد (محبوبی منش، 1385: 17-19).

برخی نظریه پردازان امنیتی که دولت را مرجع امنیت ملی معرفی کرده اند، به دلیل پیچیدگی و وسعت مرجعیت دولت سه بعد «ذهنی»، «مادی» و «نهادی» را در مرجع دولت از یکدیگر تفکیک می کنند. (بوزان، 1378: 128-85) این روش را می توان در سایر سطوح امنیت به کار برد. مرجع امنیت عمومی را نیز می توان در بعد مادی-معنوی، ذهنی و نهادی تحلیل کرد. بنابراین، «عموم» در محیط امنیت عمومی، مرجع امنیت است. به عبارت دیگر، آنچه باید از تهدید جدی مصون بماند، عموم است و عموم همان چیزی است که باید امنیتش تأمین گردد. برای درک بهتر از عموم می توان ابعاد آن را در سه بعد تحلیل کرد. در این تحلیل از رویکردهای حقوقی نیز اقتباس هایی شده است؛ زیرا امنیت عمومی با حوزه نظم حقوقی و اجرای قوانین ارتباط دارد. سه بعد مرجع امنیت عمومی عبارت اند از:

- 1- بعد مادی و معنوی حیات: آسایش، اموال، حیثیت و آبروی مردم؛
- 2- بعد ذهنی: نظم عمومی^۳ و اخلاق حسنه؛
- 3- بعد نهادی: پلیس و سایر نهادها مانند امداد رسانها (ره پیک، 1385: 80).

1- Individual Security

2- Security of Society

1- نظم عمومی به این دلیل در محدوده بعد ذهنی امنیت عمومی مطرح می شود که عناصر شکل دهنده آن ارزشها و هنجارهای حقوقی و اخلاقی بنیادین مانند همزیستی مسالمت آمیز، آرامش و فقدان رفتارهای غیرمنطقی علیه زندگی جمعی در محیط مفروض می باشد (ره پیک، 1385: 83).

ب- مرزهای مفهومی امنیت عمومی در قرآن کریم

در آیاتی از ده سوره قرآن کریم¹ دستورهای شش گانه‌ای برای اصلاح رفتار فردی و اجتماعی افراد جامعه آمده است. این دستورها عبارت‌اند از: نهی از «سخریه»، «عیب‌جویی»، «القاب زشت»، «گمان بد»، «تجسس» و «غیبت». با اجرای این دستورهای اخلاقی فردی و اجتماعی، آبرو و حیثیت افراد جامعه از هر نظر در امان خواهد بود... به بیانی دیگر، انسان دارای چهار سرمایه است که همه آنها باید در حصار این قانون قرار گیرند و محفوظ باشند. این چهار سرمایه عبارت‌اند از: «جان»، «مال»، «ناموس» و «آبرو».

ج- مرزهای مفهومی امنیت عمومی در بیانات مقام معظم رهبری

مقام معظم رهبری در 11 مورد مشخصاً عبارت «امنیت عمومی» را در بیانات خود، گاهی به تنهایی و گاهی نیز در کنار «امنیت اجتماعی» و «امنیت اقتصادی» به شرح زیر به کار برده‌اند.

1) «... عشایری هم که در مناطق غیرمرزی و نزدیک به مرکز کشور ساکن هستند، از نظر حفظ امنیت عمومی کشور، نقش مهمی را برعهده دارند...» (1368/4/9)

2) «... در مسایل داخلی هم، تأمین عدالت اجتماعی و امنیت عمومی و رعایت طبقات ضعیف و محروم، یک رکن اصلی است...» (1368/5/12)

1. حجرات، 11 و 12؛ سبأ، 15 و 18؛ شعراء، 131 و 136؛ فیل، 1 و 5؛ قریش، 1 و 4؛ بقره، 136؛ یوسف، 99؛ فتح، 27؛ احزاب، 13؛ نور، 27.

- (3) «افزایش اقتدار دفاعی و امنیتی و انتظامی به منظور بازدارندگی و پاسخگویی مؤثر به تهدیدها، و تأمین منافع ملی و امنیت عمومی، و ...» (1378/3/1)
- (4) «همه اقوام مختلف، پیروان ادیان، صاحبان سلاطین مختلف سیاسی و آحاد مردم باید در زیر چتر امنیت عمومی با آسایش و آرامش زندگی کنند.» (1379/11/25)
- (5) «اگر ما به اسلام متمسک شویم، هم عزت دنیا، هم رفاه مادی، هم قدرت سیاسی، هم آسایش و هم امنیت عمومی برای مردم پدید خواهد آمد.» (1380/3/14)
- (6) «اشغالگران [عراق] هرگز نمی‌توانند مسئولیت ناشی از سهل‌انگاری خود را در حفظ امنیت عمومی این کشور انکار کنند.» (1382/12/13)
- (7) «ما به موازات پیشرفت‌های گوناگون علمی و سیاسی و افتخارات و عزت ملی... که بحمدالله به برکت مواضع انقلاب، ملت ما به دست آورده - در سطح منطقه و در سطح جهانی - به احساس امنیت عمومی در جامعه نیازمندیم.» (1386/8/16)
- (8) در پی اغتشاشات تیرماه 1387: «به مسئولان در دولت و به‌خصوص به مسئولان امنیت عمومی تأکید شده است که با درایت و قدرت، عناصر مفسد و محارب را بر جای خود بنشانند.» (1387/4/23)
- (9) در مورد اغتشاشات 18 تیرماه 1387: «فکر می‌کردند حداقل نتیجه‌ای که پیش می‌آید، این است که امنیت عمومی و اجتماعی مردم از بین می‌رود.» (1387/5/8)

10) «تقویت و تعامل مؤثر دستگاه‌های اطلاعاتی، انتظامی و قضایی و هماهنگی بین آنها برای تأمین اشراف اطلاعاتی و مقابله با هر نوع اخلال در امنیت عمومی، اقتصادی و اجتماعی و مقابله با تهدیدهای نرم.» (1387/10/21)

11) «... مردم آن میلیون‌هایی هستند که تا این اغتشاشگران را، این مفسدین را در صحنه می‌بینند، کنار می‌کشند و آنها را با نفرت نگاه می‌کنند؛ برهم‌زنندگان امنیت عمومی را، آرامش اجتماعی را با انزجار نگاه می‌کنند.» (1388/4/29)

از این بیانات چنین استنباط می‌شود که در نظر مقام معظم رهبری میان امنیت عمومی با شکل‌های دیگر امنیت از قبیل امنیت اجتماعی و امنیت اقتصادی تفاوت وجود دارد، اما تنها با اکتفا به این تعداد از بیانات نمی‌توان مرزهای مفهومی امنیت عمومی را در اندیشه ایشان مشخص ساخت. برای این منظور می‌توان نحوه صیانت از چهار سرمایه انسانی شامل: «جان»، «مال»، «ناموس» و «آبرو»، را به‌عنوان شاخص‌های قرآنی ترسیم مرزهای مفهومی امنیت عمومی در سایر بیانات مقام معظم رهبری جستجو نمود.

روش‌شناسی تحقیق

انسان موجودی اجتماعی است و قریب به اتفاق تعاملات ارتباطی خویش را از طریق زبان انجام می‌دهد. بررسی زبان - ابزار ارتباطات میان فردی یا میان گروهی انسان‌ها - از طرق گوناگون انجام می‌پذیرد که یکی از شایع‌ترین آنها روش تحلیل محتواست. «منظور از این روش آن است که بتوان بر اساس آن، خصوصیات زبانی یک متن گفته یا نوشته شده را به‌طور واقع‌بینانه یا عینی و به‌طور سیستماتیک شناخت و از آنها نیز استنتاج‌هایی درباره مسائل غیرزبانی یعنی درباره خصوصیات

فردی و اجتماعی گوینده یا نویسنده و نظرات و گرایش‌های وی نمود» (رفیع پور، 1384: 109).

«کرلینگر» معتقد است: «تحلیل محتوا، روشی برای مطالعه و تحلیل ارتباطات به شیوه‌ای نظام‌مند، عینی و کمی با هدف اندازه‌گیری متغیرهاست» (راجردی و آر دومینگ، 1384: 217). طبق این تعریف، «تحلیل محتوا» اولاً، روشی نظام‌مند است؛ یعنی هم باید محتوای مورد تحلیل بر اساس قواعد و ضوابط روشنی انتخاب شود و هم فرایند ارزش‌یابی نظام‌مند باشد. ویژگی دیگر تحلیل محتوا، عینی بودن آن است و این بدان معناست که تا حد ممکن، سوگیری‌های شخصی پژوهشگر و ذهن ساخته‌های وی نباید در یافته‌ها و نتایج تحقیق، تأثیر بگذارد.

تحلیل محتوا، تکنیکی پژوهشی است برای استنباط تکرارپذیر و معتبر از داده‌ها در مورد متن آنها. هدف تحلیل مانند همه تکنیک‌های پژوهشی فراهم آوردن شناخت، بینشی نو، تصویر واقعیت و راهنمای عمل است (کرپیندورف، 1378: 25).

کلیات روش تحقیق

جامعه آماری

سخنان مقام معظم رهبری در مجامع امنیتی، نظامی، انتظامی و گاه نیز در مجامع عمومی از سال 1368 تا 1388 (از آغاز دوران رهبری ایشان تاکنون)، بر این اساس سخنرانی‌های منتشرشده ایشان که در سایت دفترتنظیم و نشر آثار مقام معظم رهبری موجود است، بررسی و تحلیل گردید.

واحد تحلیل

به طور کلی واحد محتوا می‌تواند کلمه، بند، جمله، تصویر، مقاله، برنامه تلویزیونی و... باشد. از آنجا که این پژوهش، کل جامعه آماری را بررسی می‌کند، لذا دارای واحدهای نمونه‌گیری نیست و تمام سخنرانی‌های رهبری با حذف حواشی واحد ثبت است. همچنین، از آنجاکه این پژوهش در دو سطح جمله و بند تحلیل محتوا می‌شود، در سطح اول، جملات دارای مضمون مرتبط با موضوع و در سطح دوم، نیز بندهای دارای مضمون مرتبط با موضوع، واحد تحلیل‌اند.

توضیح ضروری آنکه این پژوهش برای دستیابی به روایی هرچه بیشتر، همزمان از دو واحد تحلیل بهره برده است؛ یعنی هم جمله و هم بند به عنوان واحد تحلیل انتخاب شده و بررسی شده‌اند.

مراحل پژوهش

تعیین جهت‌گیری‌ها و نقاط تأکید

یکی از راه‌های به حداقل رساندن برداشت‌های شخصی در نتایج پژوهش، به‌دست آوردن «جهت‌گیری»^۱ «نقاط تأکید»^۲ متن مورد بررسی است. «قبل از ورود به تحلیل کلی متن، لازم است محورهای مهم به‌دست آمده از اصل متن و گرایش‌های هر محور به‌دست آیند. در این پژوهش نیز ابتدا تمام سخنرانی‌های مقام معظم رهبری که واحد ثبت تحقیق را تشکیل می‌دهند، با رویکرد به‌دست آوردن جهت‌گیری کلی و نقاط تأکید متون واکاوی شده و نتایج آن در جدول زیر منعکس شده است.

جهت‌گیری‌های کلی و نقاط تأکید سخنرانی‌های مقام معظم رهبری در مورد امنیت عمومی

جهت‌گیری‌ها	نقاط تأکید (شاخص‌ها)
بعد مادی،	1- امنیت فضای زندگی
	10- تعرض به ناامنی مردم، ناامنی ناموسی

1 -direction
2 -attention

معنوی امنیت عمومی	2- محیط زیست فرهنگی	11- سرقت
	3- فساد(رابطه میان فساد و امنیت عمومی)	12- شرارت و لاپالایی گری
	4- اخلاق بی بند و باری غربی	13- تخلف از مقررات زیستی، شهری، روستایی و صحرائی
	5- رواج مشروبات الکلی	14- ناامنی جاده‌ها
	6- دروغ‌گویی	15- اعتیاد و قاچاق مواد مخدر
	7- خشونت افراد علیه یکدیگر- کم تحملی نسبت به یکدیگر	16- فساد سیاسی
	8- ستم به زنان- خشونت خانوادگی	17- ناامنی مالی - فساد اقتصادی- دست‌اندازی به ثروت‌های عمومی
	9- تعارض به حیثیت و آبروی مردم(غیبت، بهتان، تهمت، پرده‌داری و افشاگری)	18- فساد اداری - رشوه‌خواری
بعد ذهنی امنیت عمومی	1- تهاجم فرهنگی به عادات حسنه و ارزش‌های ملی	7- رابطه اخلاق، عدالت اجتماعی و امنیت عمومی
	2- نظم اجتماعی	8- ارزش‌های خانواده، زن و ازدواج
	3- ایمان به خدا	9- اعتماد عمومی
	4- اخلاق حسنه	10- ملکات انسانی، احساس مسئولیت، شجاعت، صفا، صدق، نشاط، فعالیت و کار ، شعور عمومی
	5- تعرض به مرزهای عقیدتی و ایمانی و ارزش‌های اجتماعی	11- وحدت کلمه و محبت به یکدیگر
	6- تبعیض و بی‌عدالتی	
بعد نهادی امنیت عمومی	1- وزارت کشور	5- سازمان تأمین اجتماعی، سازمان بهزیستی
	2- نیروی انتظامی	6- نهادهای بیمه‌گر
	3- دستگاه قضائی	7- نهادهای فرهنگی و آموزشی
	4- کمیته امداد حضرت امام خمینی(ره)	

تحلیل نتایج تحقیق

مفهوم و مصداق‌های امنیت عمومی در اندیشه و بیانات مقام معظم رهبری

پس از دسته‌بندی سخنان رهبری در قالب جهت‌گیری‌های کلی و نقاط مورد تأکید(شاخص‌ها)، تحلیل نتایج آنها در تطبیق با مبانی نظری پژوهش انجام گرفته است. نگاه مقام معظم رهبری به امنیت عمومی، نگاه موسّع و عام‌نگرانه است. مجموعه بیانات ایشان از آغاز تصدی رهبری تاکنون در خصوص امنیت عمومی و شاخص‌ها، ریشه‌یابی ناامنی‌ها و راهکارهای تأمین امنیت عمومی، به‌وضوح

نشان‌دهنده توسعه ابعاد مادی- معنوی، ذهنی و نهادی امنیت عمومی در اندیشه ایشان است. براساس مطالب پیش گفته، جهت‌گیری‌ها و نقاط تأکید مقام معظم رهبری مرتبط با هریک از این ابعاد در بیانات ایشان از سال 1368 تاکنون در تحلیل زیر مطرح می‌گردد.

تحلیل سخنان رهبری در عرصه امنیت عمومی با نگاهی به جهت‌گیری‌های کلی و نقاط مورد تأکید (شاخص‌ها):

الف) بعد مادی - معنوی امنیت عمومی

نقاط تأکید (شاخص‌ها)	جملات و عبارات مقام معظم رهبری الف) جهت‌گیری: بعد مادی - معنوی امنیت عمومی
1- امنیت فضای زندگی	معنای امنیت اجتماعی این است که مردم در محیط کار و زندگی خود، احساس خوف و تهدید و ناامنی نکنند. (1373/4/29)
	نیروی انتظامی مسئول امنیت فضای زندگی و جان و مال مردم در سراسر کشور است. (1376/4/25)
2- محیط زیست فرهنگی	فضای فرهنگی جامعه با امنیت عمومی آن رابطه مستقیم دارد. ایشان بروز و ظهور انواع فساد را برای «محیط زیست فرهنگی» هر جامعه‌ای مضر می‌دانند. (1379/10/19).
	مهم‌ترین عوامل اجتماعی تهدیدکننده سلامت جوامع «بی‌بند و باری جنسی» است. (1384/10/27)
	«رواج مشروبات الکلی یکی از مهم‌ترین عوامل اجتماعی تهدیدکننده سلامت اجتماعی» است. (1384/10/27)
	در دیدار با اساتید و دانشگاهیان، توجه حوزه‌های فکری و علمی را به این مهم جلب می‌کنند که راه مبارزه با دروغ‌گویی چیست؟ (1385/8/18)
3- خشونت و کم تحملی افراد نسبت به یکدیگر	انتظار خود را از دانشگاهیان با این پرسش مطرح می‌کنند: «راه مبارزه کم‌تحملی چیست؟ چرا همدیگر را تحمل نمی‌کنیم و عیب‌جویی می‌کنیم؟» (1385/8/18)

<p>«رفتار خشونت‌آمیز مردان را با زنان نشانه وحشیگری، کوردلی و دوری از فرهنگ اسلامی (مردان) توصیف می‌کنند.» (1372/9/17)</p>	<p>4- ستم به زنان- خشونت خانوادگی</p>
<p>«باید امنیت، حیثیت و آبروی این ملت در تمامی ابعاد حفظ شود و هنر بزرگ نیروهای انتظامی این است که با عوامل دشمن که با بر آشفتن محیط امن زندگی مردم، شکستن حریم خلوت امن خانواده‌ها و نفوذ کردن در حصار مقدس عفت عمومی ملت می‌خواهند. نظم عمومی جامعه را بر هم زنند، به شدت بر خورد کند.» (1372/4/26)</p>	<p>5- تعرض به حیثیت و آبروی مردم</p>
<p>ایشان، محافظت از آبرو و حیثیت افراد جامعه را در قالب مفهوم «امنیت حیثیتی» مطرح می‌کنند و آن را در ردیف امنیت اخلاقی و فرهنگی می‌شمرند و بیان می‌دارند که: «نباید حیثیت و آبروی افراد در جامعه، بازیچه قرار گیرد و بدون دلیل، افراد مورد سؤال قرار گیرند و درباره آنها شایعه‌سازی و به آنها تهمت زده شود زیرا این برخلاف شرع و احکام اسلامی است.» (1386/4/7)</p>	<p>6- تعرض به نوامیس مردم. ناامنی ناموسی</p>
<p>خطاب به نیروی انتظامی: «ما ناامنی عرضی و ناموسی هم داریم؛ جلوی آن را هم شما باید بگیرید.» (1370/11/2)</p>	<p>7- سرقت، شرارت و لابالی‌گری</p>
<p>سرقت و تحرکات افراد لابالی و شرور را از جمله موارد ناامنی قلمداد نموده و برخورد قاطع با عاملان سرقت و ناامنی اجتماعی را مورد تأکید قرار داده‌اند. (1379/7/4)</p>	<p>8- تخلف از مقررات زیستی، شهری، روستایی و صحرایی</p>
<p>در جامعه اسلامی اجازه داده نمی‌شود و نباید داده بشود که از مقررات زیستی و شهری و روستایی و صحرایی جمهوری اسلامی تخلف انجام بگیرد؛ کسانی فضا را مخدوش کنند و سلامت فضا را از بین ببرند.» (1370/11/2)</p>	<p>9- اعتیاد و قاچاق مواد مخدر</p>
<p>ایشان در بیانی دیگر این نوع تخلفات را بی‌بند و باری اخلاقی توصیف نموده و کاهش تخلف از مقررات زیستس را باعث کاهش تلفات (امنیت جانی)، راحت‌تر شدن زندگی و آرام‌تر شدن اعصاب (امنیت عمومی) می‌دانند. (1385/8/18)</p>	<p>بر مقابله جدی با «ناامن کنندگان شهر و روستا و آلوده‌سازان معابر شهری و بیابانی تأکید می‌کنند.» (1379/4/7)</p>
<p>بر مقابله نیروی انتظامی با توزیع و شیوع مواد مخدر تأکید نموده‌اند. (1379/4/7) و آن را از مهم‌ترین عوامل اجتماعی تهدیدکننده سلامت اجتماعی (1384/10/27) و در زمره «عوامل ناامنی» قلمداد نموده‌اند. (۲/۱۱/۱۳۷۹)</p>	<p>بر مقابله جدی با «ناامن کنندگان شهر و روستا و آلوده‌سازان معابر شهری و بیابانی تأکید می‌کنند.» (1379/4/7)</p>

<p>فساد سیاسی در دیدگاه ایشان شامل تقلب، دروغ، نفاق و دورویی متصدیان سیاسی کشور نیز می‌شود. این نوع فساد، «امنیت سیاسی کشور را برهم می‌زند و ناامنی ایجاد می‌کند.» (1378/6/10)</p>	<p>10- فساد سیاسی</p>
<p>«ناامنی اقتصادی از طریق افرادی ایجاد می‌شود که تلاش دارند با استفاده از گریزگاه‌های قانونی، امکانات عمومی و دولتی را به نفع خود مصادره نمایند که یکی از علل بیماری اقتصادی، وجود گریزگاه‌های قانونی برای افراد سوء استفاده‌کننده است.» (1379/1/6)</p>	<p>11- ناامنی مالی، فساد اقتصادی، دست‌اندازی به ثروت‌های عمومی</p>
<p>با تأکید بر لزوم مقابله قاطع، دقیق و کامل با فساد سوء استفاده مالی در دستگاه‌های اداره شهرها این‌گونه بیان می‌کنند که «رشوّه از بزرگترین گناهان و از عمده‌ترین عوامل تخریب نظام‌های سیاسی - اجتماعی است.» (1379/4/27)</p>	<p>12- فساد اداری، رشوه‌خواری</p>
<p>«دشمن درصدد نفوذ است. وقتی که هرج و مرج و ناامنی باشد، هیچ مشکلی از مشکلات مملکت حل نخواهد شد؛ نه اقتصاد مردم، نه فرهنگ مردم، نه مسائل اجتماعی مردم، نه مسائل سیاسی مردم. وقتی امنیت نبود، همه اینها از بین خواهد رفت. دشمن این را هدف گرفته است.» (1378/4/21)</p>	<p>13- دخالت و تحریکات دشمن خارجی</p>

ب- بعد ذهنی امنیت عمومی

اصولاً احساس امنیت یا عدم امنیت برداشتی ذهنی است که در معتقدات و باورهای مذهبی، اخلاقی و فرهنگی مردم و رهبران یک کشور ریشه دارد. برآیند این باورها و اعتقادات باعث می‌شود تا یک ملت یا رهبران آن، کشوری را دشمن و کشور دیگری را دوست خود تلقی کنند؛ زیرا، همان‌طور که گفته شد، احساس امنیت یا عدم آن برداشتی ذهنی است که حتی با تغییر رهبران سیاسی تغییر می‌کند. (عامری، 1370، 179)

براین اساس بعد ذهنی امنیت عمومی به فرهنگ عمومی مردم مربوط می‌شود. مقام معظم رهبری، فرهنگ را مجموعه‌ای از عقاید و اخلاقیات «فردی، اجتماعی و ملی» می‌دانند و در مورد اهتمام به ارتقای فرهنگ جامعه و داشتن دغدغه در مورد اوضاع فرهنگی کشور ناشی از دیدگاه اسلام در مورد مقوله

فرهنگ و تأثیر تعیین‌کننده مسائل فرهنگی در حال و آینده جامعه تأکید می‌کنند. ایشان معتقدند که: «فرهنگ مبنای عمل فردی و اجتماعی است. اگر ایمان و عقاید اسلامی با خلیقات ملی نظیر عزم و اراده، غرور ملی، احساس توانایی، انضباط، نشاط، همکاری و مشارکت و نظایر آنها همراه شود راه رسیدن به آرمان‌ها و اهداف انقلاب و ملت را هموار می‌سازد و فرهنگ از این زاویه نیز اهمیتی مضاعف می‌یابد.» (1379/9/19)

از جمله شاخص‌هایی که می‌توان در ارتباط با بعد ذهنی امنیت عمومی در اندیشه‌های مقام معظم رهبری مطرح نمود عبارت‌اند از: «نظم اجتماعی» که متأثر از کارکردهای فرهنگی جامعه است؛ «ایمان مذهبی مردم»؛ «اخلاق حسنه»؛ «مرزهای عقیدتی و ایمانی و ارزش‌های اجتماعی»؛ «تبعیض و بی‌عدالتی و رابطه اخلاق، عدالت اجتماعی و امنیت عمومی»؛ «ارزش‌های خانواده، زن و ازدواج»؛ «اعتماد عمومی»؛ «همبستگی و انسجام ملی»؛ «ملکات انسانی، احساس مسئولیت، شجاعت، صفا، صدق، نشاط، فعالیت و کار، شعور عمومی» و «وحدت کلمه و محبت به یکدیگر».

جملات و عبارات مقام معظم رهبری (ب) جهت‌گیری: بعد ذهنی امنیت عمومی	نقاط تأکید (شاخص‌ها)
«عادات حسنه ملت ما مورد تهاجم قرار می‌گیرد و هدفگیری می‌شود. از لحاظ فرهنگی دارند به ایمان مردم، به باورها و به اعتقادات مردم، تحت عناوین گوناگون حمله می‌کنند!» (1375/9/20)	1- تهاجم فرهنگی به عادات حسنه و ارزش‌های ملی
امنیت را یک مسئله اساسی و مهم و نظم اجتماعی را یک مسئله درجه اول می‌دانند. «کارایی مطلوب هر جامعه، در حد نظم مطلوب آن جامعه است. اگر نظم نبود، یا کم بود، از کارایی‌ها کاسته خواهد شد.» (1370/1/27) ایجاد انضباط اجتماعی، ممارست و انجام یک کار مستمر فرهنگی را طلب می‌کند. (1375/9/20)	2- نظم اجتماعی

<p>«در آیات کلام الله، مسأله امنیت، تکرار و تأکید شده و به ایمان ربط پیدا کرده است. کسانی که به خدا اعتقاد دارند، می توانند برای خودشان امنیت به وجود آورند.» ایشان امنیت فکری، روانی و معنوی را در کنار امنیت اجتماعی، فردی و... جزء انتظارات مردم می دانند. (۱۸/۰۷/۱۳۷۹)</p>	<p>3- ایمان به خدا</p>
<p>امنیت فرهنگی و اخلاقی را یکی از ابعاد مقوله امنیت می دانند و دغدغه و تلاش مردم برای دور ماندن فرزندانشان از اعتیاد و فساد و ناهنجاری های اخلاقی و تأمین امنیت فرهنگی و اخلاقی برای خود را مورد تأکید قرار می دهند. (1384/2/15)</p> <p>4- اخلاق حسنه مورد توجه ویژه است. (1386/3/14) ایشان با استفاده از اصطلاح «ناامنی اخلاقی» بیان می کنند که ناامنی اخلاقی، یک مرحله کار فرهنگی دارد، یک مرحله کار مخفی دارد، یک مرحله ریشه یابی دارد؛ آنها کار دستگاه های دیگر است؛ اما آنجایی که جلوی چشم قرار می گیرد و موجب عدم امنیت اخلاقی جامعه می شود، نیروی انتظامی باید وارد میدان بشود. (1370/11/2)</p>	<p>4- اخلاق حسنه</p>
<p>«در جامعه اسلامی اجازه داده نمی شود و نباید داده بشود که در ملاء عام، کسانی به حیثیت های دینی مردم اهانت کنند و آن را هتک نمایند.» (1370/11/2) (1374/10/5) «از بین رفتن غیرت دینی و حساسیت مسئولیت ایمانی»، از دیگر دغدغه های مقام معظم رهبری در حوزه امنیت عمومی است.</p>	<p>5- تعرض به مرزهای عقیدتی و ایمانی و ارزش های اجتماعی</p>
<p>«اگر جهت گیری عدالت اجتماعی در کشور ضعیف شود هر کاری در کشور انجام بگیرد به زیان طبقات ضعیف و به سود عده ای معدود زرتنگ ها و قانوندان های قانون شکن تمام خواهد شد و عامه مردم بی نصیب خواهند شد.» (1381/6/4)</p> <p>اگر اخلاق در جامعه تأمین شد، عدالت اجتماعی تأمین می شود؛ جامعه آباد می شود. (1372/4/23)</p>	<p>6- تبعیض و بی عدالتی رابطه اخلاق، عدالت اجتماعی و امنیت عمومی</p>
<p>«درخواست مهره های سنگین برای ممانعت از امر احتمالی طلاق و همچنین جهیزیه های سنگین را تفکری غلط می خوانند و آن را فرهنگی جاهلی و خلاف سنت پیغمبر اسلام (ص) و ائمه اطهار دانسته و چنین بیان می کنند که آنچه که پیوند میان زوجها را استحکام می بخشد، اخلاق و رعایت موازین اسلامی است.» (1373/9/2)</p>	<p>7- ارزش های خانواده، زن و ازدواج</p>
<p>یکی از مسائلی که دشمنان به شدت دنبال می کنند سلب اعتماد مردم از کارایی نظام است. آنها، بحران مشروعیت نظام را مطرح می سازند، اینها همه در جهت همین تصویرسازی منفی نظام اسلامی در ذهن مردم و برای سلب اعتماد مردم است که آن مقصود حاصل شود یعنی گسستگی پیوند میان مردم و نظام تا خیال دشمن آسوده شود. (1382/2/22) «برای ارزیابی قوه قضائیه، باید این معیار را به کار بگیرید؛ ببینید چه قدر این حالت اعتماد در مردم به وجود آمده است؛ هر مقدار به وجود آمده است، همان مقدار شما موفقید.» (1378/4/7)</p>	<p>8- اعتماد عمومی</p>

<p>مجموعه ملکات انسانی شامل احساس مسئولیت، شجاعت، صفا، صدق، نشاط، فعالیت و کار و... در بیانات مقام معظم رهبری به عنوان شاخص مهم امنیت عمومی مطرح است. زیرا فقدان این ملکات به تعبیر ایشان منشأ فساد است. (1379/1/26)</p>	<p>9- ملکات انسانی، احساس مسئولیت، شجاعت، صفا، صدق، نشاط، فعالیت و کار، شعور عمومی</p>
<p>وحدت کلمه و محبت به یکدیگر در زمره شاخص‌های بعد ذهنی امنیت عمومی از دیگر دغدغه‌های مقام معظم رهبری است که به‌عنوان درسی که باید از حضرت امام(ره) آموخته شود توسط ایشان مطرح گردیده است: «همه باید در این برهه زمانی، دو درس را از امام به یاد داشته باشیم. اول، وحدت کلمه و حفظ انسجام و محبت به یکدیگر و دور ریختن عوامل تفرقه و اختلاف؛ دوم، حضور عمومی در صحنه؛ همچنان که امروز بحمدالله همه ملت ایران در صحنه حاضرند.» (1368/4/15)</p>	<p>10- وحدت کلمه و محبت به یکدیگر</p>

ج- بعد نهادی امنیت عمومی

چنانچه اشاره شد امنیت عمومی وضعیتی است که در آن مناسبات اجتماعی بین افراد، نهادهای مدنی و بوروکراسی دولتی از ظهور، توسعه و نهادینه شدن فسادهای مختلف صیانت شده و در نتیجه شاهد کاهش ضریب ناامنی افراد از ناحیه عملکرد سایر بازیگران اجتماعی باشیم. (افتخاری، 1384، 25) و همین‌طور، عوامل مؤثر در امنیت عمومی عبارت‌اند از: عدالت؛ سرمایه اجتماعی؛ احساس ناامنی؛ ضعف اقتدار سیاسی و مشارکت مردم.

از سوی دیگر، مفهوم امنیت در اندیشه مقام معظم رهبری مترادف با «عدل سلامتی و صحت» (1370/11/2) و نگاه ایشان به امنیت عمومی، نگاه موسّع و عام‌نگرانه است و امنیت عمومی را دارای ابعاد مختلف امنیت فردی، انسانی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را در قالب «امنیت اسلامی» (1370/11/2) می‌دانند. بنابراین، برقراری و حفظ امنیت عمومی نمی‌تواند تنها بر عهده نهاد نیروی انتظامی قرار گیرد و نهادهای دیگر از جمله وزارت کشور و شوراهای تأمین استان‌ها و شهرستان‌ها از یک‌سو و دستگاه قضائی به‌عنوان پایگاه تظلم‌خواهی و مقابله با

پایمال شدن حقوق مردم سهم به‌سزایی در برقراری و حفظ امنیت عمومی ایفا می‌کند. از این فراتر نیز، دستگاه‌ها و نهادهای امداد رسانی از جمله کمیته امداد حضرت امام خمینی (ره) و سازمان‌های بهزیستی و تأمین اجتماعی و سازمان‌های بیمه‌گر که برای رفع دغدغه‌های معیشتی و رفاه و آسایش عمومی جامعه فعالیت می‌کنند از جمله نهادهای دخیل در برقراری و حفظ امنیت عمومی به حساب می‌آیند. همچنین دستگاه‌ها و نهادهای فرهنگی، آموزشی کشور نیز سهم درخور و مهمی در انجام این وظیفه مهم برعهده دارند. چنانچه مقام معظم رهبری نیز اشاره می‌کنند: «امنیت، یک مقوله اساسی است. امنیت اجتماعی، امنیت فردی، امنیت در همه محیط‌های زندگی، امنیت فکری و معنوی و روانی، همه اینها جزو انتظارات مردم است. [و تنها] بخش مهمی از این وظیفه بر دوش نیروی انتظامی است.» (1379/7/18)

با این توصیف، وظایف هر یک از این نهادهای درگیر در امنیت عمومی کشور در بیانات مقام معظم رهبری را در جدول زیر مورد توجه قرار می‌دهیم:

شماره (شخصی و) فقط تاکیدی	جملات و عبارات مقام معظم رهبری (ج) جهت‌گیری: بعد ذهنی امنیت عمومی
۱- وزارت کشور	ایشان وزارت کشور را مسئول ایجاد امنیت و آسایش عمومی می‌دانند، لذا در حکم انتصاب یکی از وزرای کشور به صراحت وظیفه وزیر کشور را گوشزد نموده‌اند: «به‌منظور قدرت عمل بیشتر وزیر کشور در ایجاد امنیت و آسایش مردم، شما را به عنوان جانشین فرمانده کل قوا در نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران... منصوب می‌کنم.» (۱۶۱۱/۱۳۷۲) همچنین نقش شوراهای تأمین استان‌ها را در برقراری و حفظ امنیت عمومی یادآوری می‌کنند: «برای مقابله با ناامنی باید هوشیاری و قاطعیت و سرعت اقدام و پیگیری خستگی‌ناپذیر و نگاه یکسان به همه عوامل ناامنی داشت. اگر هوشیاری نباشد، دچار غفلت می‌شوید؛ ناامنی وارد خانه شما می‌شود و وجود آن را احساس نمی‌کنید. ناهوشیاری، اولین مصیبت است.» (1379/2/11)

<p>وظایف نیروی انتظامی: حفظ امنیت اسلامی در محیط جامعه (۱۳۷۰/۱۱/۰۲)؛ تأمین امنیت اجتماعی (۱۳۷۳/۴/۲۹)؛ تثبیت نظم اجتماعی (۱۳۷۰/۱/۲۷)؛ تأمین امنیت جانی، مالی، روحی و اخلاقی و آسایش مردم (۱۳۸۴/۱۲/۱۵)؛ پاسداری از امنیت عمومی و دفاع از جان و مال آحاد ملت (۱۳۷۹/۷/۴)؛ و سالم سازی محیط اجتماعی (۱۳۸۲/۰۷/۱۲)؛ حفظ حیثیت و آبروی ملت در تمامی ابعاد (۱۳۷۲/۴/۲۶)؛ ایجاد فضایی که آحاد جامعه، تقوا، پرهیزگاری، معنویت، دوری از فساد و دشمنی با هرگونه کجروی و انحراف را در آن مشاهده کنند (۱۳۷۴/۰۴/۲۱)؛ ایجاد امنیت فضای زندگی و جان و مال مردم در سراسر کشور (۱۳۷۶/۰۴/۲۵)؛ ایجاد امنیت روحی و روانی (۱۳۸۴/۱۳/۱۵)؛ ایجاد احساس امنیت (۱۳۷۶/۰۴/۲۵)؛ تأمین امنیت محیط زندگی همه آحاد جامعه [بدون تبعیض] (۱۳۷۹/۱۱/۲)؛ افزایش کیفیت اقتدار نیروی انتظامی در تعقیب و برخورد با عناصر مخمل امنیت (۱۳۷۶/۰۴/۲۵)؛ ضرورت توجه جدی به اخلاق، شرافت، نجابت و امانت در درون این نیرو (۱۳۷۶/۰۴/۲۵)؛ ایجاد اطمینان و اعتماد در دل مردم (۱۳۷۹/۷/۱۸)؛ برخورد محبت آمیز و رفتار کاملاً محترمانه و مهربانانه و توأم با رأفت و رحمت با مردم و انعطاف در موارد لازم (۱۳۷۴/۰۴/۲۱)؛ حفظ ارزش های اسلامی و انقلابی (۱۳۷۴/۰۴/۲۱)؛ مقابله با هرگونه برنامه ریزی برای از بین بردن زشتی گناه در انظار عمومی و لطمه زدن به فضای طبیعی پاکیزگی و عفت جامعه (۱۳۸۱/۷/۱۴)؛ حضور نیروی انتظامی در متن جامعه و زندگی مردم (۱۳۸۳/۱۰/۲۳)؛ رعایت جنبه های علمی روان شناختی و جامعه شناختی در برخورد با قشرهای مختلف مردم (۱۳۸۶/۸/۱۶).</p>	<p>2- نیروی انتظامی</p>
<p>وظیفه قوه قضائیه را ایجاد عدل و عدالت می دانند و این گونه اعلام می کنند که: «معیار و شاخص عدل هم عمل به قانون است. اگر عمل فرد، جمع، منطبق به قانون شد، این عدالت است؛ اگر از قانون انحراف پیدا کرد، این بی عدالتی است.» (۱۳۸۸/۴/۷) ایشان تأکید می کنند که: «مردم باید لمس کنند که قوه قضائیه ملجأ آنهاست؛ یعنی مردم بفهمند که قوه قضائیه متکفل استقرار عدالت است.» (۱۳۸۷/۴/۵) «قوه قضائیه باید تأمین کننده امنیت مردم در جامعه اسلامی مان باشد. دستگاه قضائی کشور باید با مردم بیشتر در تماس باشد و اقدامات و برنامه های کاری خود را با مردم در میان بگذارد و با آموزش قضائی عمومی به مردم، عدالت خواهی و عدالت پذیری را در جامعه به مردم ارائه دهد.» (۱۳۶۸/۶/۲۰)</p>	<p>3- دستگاه قضائی</p>
<p>«در جامعه اسلامی، هیچ فرد نیازمند و کسی که دچار فقر مالی و کمبود امکانات است نباید وجود داشته باشد و به اعتقاد من اگر بتوانیم امکانات موجود کشور را به شکلی درست و عادلانه تقسیم کنیم و ثروت های بادآورده و نیز امکانات کشور، در اختیار طبقات گوناگون جامعه قرار گیرد، یقیناً فقری باقی نمی ماند.» (۱۳۷۶/۱۲/۱۳)</p> <p>ایشان، فقر را برای عظیم یک جامعه بر می شمارند و اعلام می کنند که: «از بین بردن شکاف طبقاتی و تأمین رفاه عمومی از وظایف مهم نظام است، اما به موازات تلاش بی وقفه برای تحقق این هدف عالی، باید مجموعه ای وجود داشته باشد که به نیازهای فوری و روزمره محرومان رسیدگی کند که کمیته امداد این وظیفه سنگین را برعهده دارد.» (۱۳۸۲/۱۲/۱۴)</p>	<p>4- کمیته امداد حضرت امام خمینی (ره)</p>
<p>توجه به تأمین اجتماعی و بهزیستی و پیشگیری از آسیب های اجتماعی را از ضروریات نظم اجتماعی (۱۳۷۳/۴/۲۹) می دانند. کار این دو مجموعه سازمان «تأمین اجتماعی» و سازمان «بهزیستی» و سایر مجموعه هایی که به قشرهای ضعیف و محتاج رعایت مربوط می شوند، را یک حسنه و صدقه و انجام تکلیف و برای نظم اجتماعی کشور هم، بسیار لازم می دانند. (۱۳۷۳/۴/۲۹)</p>	<p>5- سازمان تأمین اجتماعی، سازمان بهزیستی</p>
<p>ایشان قرارداد بیمه را یک عقد مشروع، مقبول و عقلایی می دانند و چنین بیان می کنند که: «بیمه پدیده مهم و نوینی است که باید از آن به نفع کشور استفاده کرد. حوادث غیرقابل محاسبه، همیشه در کمین انسان ها و فعالیت های روزمره اجتماعی، اقتصادی و تجاری آنهاست؛ بنابراین مردم با صرف یک هزینه برنامه ریزی شده، می توانند یک خسارت محاسبه نشده و ناگهانی را در زندگی خود به راحتی جبران کنند.» (۱۳۷۶/۱۲/۱۸)</p>	<p>6- نهادهای بیمه گر</p>

مقام معظم رهبری بارها و در بیانات مختلف «وظایف دستگاه‌های فرهنگی و آموزشی در ارتقای امنیت اجتماعی» (1386/8/16) را یادآوری نموده‌اند. «فرهنگ عمومی دو بخش دارد: یک بخش، امور و مسائلی است که بارز و ظاهر و جلوه چشم است و حقیقتاً هم در سرنوشت یک ملت دخالت دارد؛ اما در دراز مدت تأثیر می‌کند. مثلاً شکل لباس و... بخش دوم از فرهنگ عمومی، آن است که مانند بخش اول در سرنوشت یک ملت تأثیر دارد؛ اما تأثیراتش فوری و بسیار محسوس است. از جمله این امور و در واقع عمده‌ترین آنها، اخلاقیات است؛ از جمله نمونه‌های دیگر فرهنگ عمومی که به اخلاق شخصی و اجتماعی مربوط است، اینکه: افراد جامعه صبور باشند، مهمان دوست باشند، عادتشان این باشد که به بزرگترها و پدر و مادر خود احترام کنند. از این‌رو، این‌گونه مسائل بسیار مهم است و می‌تواند سرنوشت یک ملت را تغییر دهد.» (1374/4/19)

نتیجه‌گیری

باتوجه به آنچه ذکر شد و با مطالعه و بررسی مجموعه بیانات مقام معظم رهبری از آغاز تصدی رهبری تاکنون در خصوص جهت‌گیری‌ها و نقاط تأکید ایشان در ارتباط با ابعاد مختلف امنیت عمومی در می‌یابیم که نگاه ایشان به امنیت عمومی، نگاه موسّع و عام‌نگرانه است و شاخص‌ها، ریشه‌یابی ناامنی‌ها و راهکارهای تأمین امنیت عمومی، به‌وضوح نشان‌دهنده جایگاه و شأن امنیت عمومی و توسعه ابعاد مادی- معنوی، ذهنی و نهادی آن در اندیشه ایشان است. (پاسخ سؤال اول)

ویژگی‌های امنیت عمومی از دیدگاه رهبری به‌عنوان دومین سؤال تحقیق در برگیرنده شاخص‌های بعد مادی و ذهنی امنیت عمومی در بیانات مقام معظم رهبری است. شاخص‌های بعد مادی عبارت‌اند از: امنیت فضای زندگی؛ محیط زیست فرهنگی؛ فساد (رابطه میان فساد و امنیت عمومی)؛ اخلاق بی‌بند و باری غربی؛ رواج مشروبات الکلی؛ دروغ‌گویی؛ خشونت افراد علیه یکدیگر - کم‌تحملی نسبت به یکدیگر؛ ستم به زنان - خشونت خانوادگی؛ تعارض به حیثیت و آبروی مردم (غیبت، بهتان، تهمت، پرده‌داری و افشاگری)؛ تعرض به نوامیس مردم، ناامنی ناموسی؛ سرقت؛ شرارت و لاپرواہی‌گری؛ تخلف از مقررات زیستی، شهری، روستایی

و صحرایی؛ ناامنی جاده‌ها؛ اعتیاد و قاچاق مواد مخدر؛ فساد سیاسی؛ ناامنی مالی - فساد اقتصادی - دست‌اندازی به ثروت‌های عمومی؛ فساد اداری - رشوه‌خواری و دخالت و تحریکات دشمن خارجی.

شاخص‌های بعد ذهنی امنیت عمومی نیز در اندیشه‌های مقام معظم رهبری عبارت‌اند از: «نظم اجتماعی» که متأثر از کارکردهای فرهنگی جامعه است؛ «ایمان مذهبی مردم» (۱۸/۰۷/۱۳۷۹)؛ «اخلاق حسنه» (1384/2/15)؛ «مرزهای عقیدتی و ایمانی و ارزش‌های اجتماعی» (1372/11/29)؛ «تبعیض و بی‌عدالتی و رابطه اخلاق، عدالت اجتماعی و امنیت عمومی» (1372/4/23)؛ «ارزش‌های خانواده، زن و ازدواج» (1373/9/2)؛ «اعتماد عمومی» (1378/4/7)؛ «وحدت کلمه و محبت به یکدیگر» و «همبستگی و انسجام ملی» (1368/4/15)؛ «ملکات انسانی، احساس مسئولیت، شجاعت، صفا، صدق، نشاط، فعالیت و کار، شعور عمومی» (1374/10/5) ابعاد ذهنی امنیت عمومی در بیانات مقام معظم رهبری را نیز می‌توان به‌عنوان مرزهای مفهومی امنیت عمومی و ابعاد مادی امنیت عمومی را، مرزهای عملی آن منظور نمود. (پاسخ سؤال اول)

باتوجه به اهمیت تأمین امنیت عمومی، مقام معظم رهبری انجام موفق این نقش مهم را مستلزم وجود صفات و ویژگی‌هایی در نیروهای انتظامی و سایر دست‌اندرکاران امنیت عمومی می‌دانند. این ویژگی‌ها و بایسته‌های اخلاقی - رفتاری کارگزاران امنیت عمومی از دیدگاه رهبری که سومین سؤال تحقیق بود، عبارت‌اند از: اخلاق و ادب اسلامی، رحمت، خوشرویی و مهربانی؛ آراستگی، نظم و انضباط؛ رابطه نزدیک، صمیمانه و محبت‌آمیز و مهربانانه با مردم؛ سالم، صالح و امین؛ علاقه‌مند به سرنوشت مردم؛ اهل بیان و تفاهم با مردم؛ مردم دوستی؛ پناه دل‌های خائف و ترسان، اعتماد و اطمینان‌سازی؛ ایمان، دینداری، خداباوری؛ تعهد، احساس

مسئولیت؛ قاطعیت و اقتدار؛ عزت؛ قوی و مقتدر؛ باطن مستحکم و با صلابت؛ شجاعت در مقابل اخلال گران در امنیت جامعه؛ هوشیار؛ هوشمند و پیچیده؛ سریع و بهنگام؛ امانت دار در برابر عرض و مال و جان و محارم و خانه و محل کار مردم. خط‌مشی‌های ترسیمی رهبری برای مسئولین حوزه امنیت عمومی نیز عبارت‌اند از: حفظ امنیت اسلامی در محیط جامعه؛ تأمین امنیت اجتماعی؛ تأمین امنیت جانی، مالی، روحی و اخلاقی و آسایش مردم؛ پاسداری از امنیت عمومی و دفاع از جان و مال آحاد ملت؛ و سالم‌سازی محیط اجتماعی؛ حفظ حیثیت و آبروی ملت در تمامی ابعاد؛ ایجاد فضایی که آحاد جامعه، تقوا، پرهیزگاری، معنویت، دوری از فساد و دشمنی با هرگونه کجروی و انحراف را در آن مشاهده کنند؛ ایجاد امنیت فضای زندگی و جان و مال مردم در سراسر کشور؛ ایجاد امنیت روحی و روانی؛ ایجاد احساس امنیت؛ تأمین امنیت محیط زندگی همه آحاد جامعه؛ تثبیت نظم اجتماعی؛ افزایش کیفیت اقتدار نیروی انتظامی در تعقیب و برخورد با عناصر مخمل امنیت؛ توجه جدی به اخلاق، شرافت، نجابت و امانت در درون این نیرو؛ ایجاد اطمینان و اعتماد در دل مردم؛ برخورد محبت‌آمیز و رفتار کاملاً محترمانه و مهربانانه و توأم با رأفت و رحمت با مردم و انعطاف در موارد لازم؛ حفظ ارزش‌های اسلامی و انقلابی؛ مقابله با هرگونه برنامه‌ریزی برای از بین بردن زشتی گناه در انظار عمومی و لطمه زدن به فضای طبیعی پاکیزگی و عفت جامعه؛ حضور نیروی انتظامی در متن جامعه و زندگی مردم و رعایت جنبه‌های علمی روان‌شناختی و جامعه‌شناختی در برخورد با قشرهای مختلف مردم.

پاسخ آخرین سؤال تحقیق در مورد آسیب‌های کارگزاری امنیت عمومی از دیدگاه مقام معظم رهبری نیز به شرح زیر به دست می‌آید:

فقدان و یا تضعیف هریک از ویژگی‌ها و بایسته‌های اخلاقی - رفتاری کارگزاران امنیت عمومی که از دیدگاه رهبری در پاسخ به سؤال سوم تحقیق مورد بررسی قرار گرفت، می‌تواند به‌عنوان آسیب‌های کارگزاری امنیت عمومی در همه نهادهای متولی امنیت عمومی به‌ویژه نیروی انتظامی مطرح شود.

گذشته از آن مقام معظم رهبری در خصوص آسیب‌های کارگزاری امنیت عمومی به مواد خاص نیز اشاره داشته‌اند که عبارت‌اند از: «ناهویشیاری، اولین مصیبت است. اگر قاطعیت نداشته باشید و دچار تردید و تزلزل در اقدام شوید، خود شما عامل ناامنی می‌شوید؛ چون دستگاهی که مسئول امنیت است، اگر دچار تزلزل شود، بزرگترین مشوق برای به‌وجود آوردن ناامنی است.» (۲/۱۱/۱۳۷۹)

«مفاسد اقتصادی را صرفاً به عنوان یک کار خلاف نباید در کشور در نظر گرفت. این کار اگر چنانچه دنبال نشود، تعقیب نشود، ریشه‌یابی نشود، قوای مختلف کشور دست به دست هم ندهند برای خشک کردن ریشه این کار، ضربه و خطرش برای کشور بسیار کلان و عظیم خواهد بود.» (۲/۱۱/۱۳۷۹)

«بهترین قوانین - بخصوص در قوه قضاییه - چنانچه در دست آدم‌های ناسالم عملی (آدم‌های فاسد) یا ناسالم فکری (افراد جاهل و بی‌سواد و نادان و بی‌عقل) قرار گیرد، به یک چیز بی‌خاصیت و احیاناً مضر تبدیل خواهد شد. کسی که احیاناً فاسد و بدخواه و کج دست باشد، نمی‌تواند در این قوه بماند.» (1368/6/20)

«دستگاه‌ها باید همدیگر را حفظ کنند، نگذارید دستگاه‌ها یکدیگر را تضعیف کنند؛ همچنین نگذارید دیگران از بیرون، دستگاه‌ها را تضعیف کنند.» (1379/11/25)

«قانون‌گرایی در قوه قضاییه، اهم امور است. اگر واقعا در قوانین نقصی داریم، از این بعد نقص را برطرف کنیم.» (1368/6/20)

«هدف اصلی ما این است که در کشور هیچ فردی از گرسنگی رنج نبرد. اکنون دوره سازندگی است و عده‌ای در حال انباشتن ثروت هستند اما در کنار آن نمی‌توان تحمل کرد که عده‌ای فقیر نتوانند سدّ جوع و رفع گرسنگی کنند.» (1375/12/13)

و نیز در بیان دیگری بر این موضوع تأکید می‌کنند که: «وجود محرومیت‌ها در جامعه و وارد آمدن صدمه به افراد کم درآمد و مستضعف خلاف مقاصد و اهداف انقلاب ماست.» (1370/12/14)

«در جامعه اسلامی، هیچ فرد نیازمند و کسی که دچار فقر مالی و کمبود امکانات است نباید وجود داشته باشد و به اعتقاد من اگر بتوانیم امکانات موجود کشور را به شکلی درست و عادلانه تقسیم کنیم و ثروت‌های بادآورده و نیز امکانات کشور، در اختیار طبقات گوناگون جامعه قرار گیرد، یقیناً فقیری باقی نمی‌ماند.» (1376/12/13)

«وضع فعلی بازنشستگان، در واقع همیشه به صورت یک الگو در مقابل چشم کارکنان فعلی دولت قرار خواهد گرفت. اگر خدای ناکرده نسبت به بازنشستگان بی‌اعتنایی، بی‌احترامی و بی‌توجهی شود و آنها دچار مشکل شوند، این آئینه فردای کارکنان امروز خواهد بود. یعنی نگاه می‌کنند، می‌بینند که فردایشان این است؛ از کار دلزده خواهند شد و به کارهای نامتناسب با شغل خود روی خواهند آورد.» (1376/4/25)

منابع

- اشتراوس، لوی (1373). *فلسفه سیاسی چیست؟*، ترجمه فرهنگ رجایی، تهران: انتشارات علمی فرهنگی.
- افتخاری، اصغر (1385). *«امنیت عمومی به مثابه فرهنگ»*. فصلنامه امنیت عمومی، سال اول، ش 1، زمستان.
- افتخاری، اصغر (1383). *«مرزهای گفتمانی نظریه اسلامی امنیت»*، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال هفتم، ش 3، پاییز.
- امیدوار، احمد (1379). *«امنیت - امنیت ملی، ابعاد نظری و راهبردی های عملی»*، مجموعه مقالات پیرامون امنیت ملی و نقش نیروهای انتظامی، تهران: سازمان عقیدتی سیاسی ناجا.
- امیدوار، علیرضا و ابراهیم جعفریان (1384). *«تأثیر سیاست های رفاهی بر امنیت اجتماعی و امنیت ملی»*، (در) فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره 2-3.
- بوزان، باری (1379). *«آشنایی با مکتب کپنهاک در حوزه مطالعات امنیتی»*، گفتگوی علمی بوزان با پژوهشکده مطالعات راهبردی. فصلنامه مطالعات راهبردی. سال سوم، شماره سوم، پاییز.
- بوزان، باری (1378). *مردم، دولت ها و هراس*، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ترابی، محمد (1379). *«ساختار نظام بین المللی و امنیت ملی با تأکید بر جهان سوم»*، فصلنامه علمی پژوهشی علوم سیاسی، شماره 9.

- راجردی، ویمر. (و) آر دومینیک، جوزف (1384). تحقیق در رسانه‌های جمعی، ترجمه کاووس سیدامامی، تهران: سروش و مرکز تحقیقات مطالعاتی و سنجش برنامه‌ای.
- راغب اصفهانی (1375). (ابوالقاسم حسین بن محمد بن فضل معروف به راغب اصفهانی - م 502 هـ)، *مفردات راغب*؛ ترجمه سید غلامرضا خسروی حسینی، تهران: انتشارات مرتضوی، چاپ دوم.
- رفیع پور، فرامرز (1384). *تکنیک‌های خاص تحقیق در علوم اجتماعی*، تهران: شرکت سهامی انتشار.
- روشندل، جلیل (1388). *امنیت ملی و نظام بین‌المللی*، تهران: سمت.
- ره‌پیک، سیامک (1385). «*درک امنیت عمومی*»، فصلنامه امنیت عمومی، سال اول، ش 1، زمستان.
- سیف‌زاده، سید حسین. «*تمثیل ارتباطی - فرهنگی جمهوریت و حقانیت*»، جمهوریت و انقلاب اسلامی، شماره 197، تهران، سازمان مدارک علمی، فرهنگی انقلاب اسلامی، 1377.
- شریعتمداری، سید نورالدین (و) دیگران (1385). «*امنیت در اسلام*»، فصلنامه علوم سیاسی، شماره 34، تابستان.
- معین، محمد (1375). *فرهنگ فارسی*، تهران: امیرکبیر، چاپ نهم.
- کریپندورف، کلوس (1378). *تحلیل محتوا*، ترجمه هوشنگ نایبی، تهران: نشر روش.
- گیدنز، آنتونی (1377). *پیامدهای مدرنیت*، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات مرکز.

- ماندل، رابرت (1379). *چهره متغیر امنیت ملی*، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- محبوبی منش، حسین (1385). «*تأملی کوتاه درباره آسیب‌های اجتماعی به‌عنوان / مسئله امنیت عمومی*» (در) فصلنامه دانش انتظامی، سال 8، شماره 3.
- معلوف، لوئیس (1382). *فرهنگ المنجد*، ترجمه محمد بندرریگی، تهران: انتشارات اسلام، چاپ چهارم.
- میرمحمدصادقی، حسین (1385). *جرائم علیه امنیت و آسایش*، تهران: نشر میزان.
- نویدکیا، منیژه (1384). «*چندگانگی امنیت: امنیت ملی، عمومی و امنیت اجتماعی*»، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال اول، شماره 3-2.
- ویلکین، پیتر (1381). *اقتصاد سیاسی ارتباطات جهانی و امنیت انسانی*، ترجمه مرتضی بحرانی، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- وینست، اندرو (1371). *نظریه‌های دولت*، ترجمه حسین بشیریه، تهران: نشر نی.

انگلیسی

- Putnam, Robert D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster. ISBN 0-7432-0304-6
- *National "Azar, Edward E. and Chung-in-Moon, eds. Security in the Third World: The Management of Internal and , College Park, MD. University of "Exteranal Threats Margland, 1998.*

- John *"Theory and Practice Trans"* Habermas, Jurgen. Viertel U.K : Beacon Press. 1973.
- Lippman, Walter. (1943), *"US Foreign Policy: Shield 1 of the Republic"*, Boston, Little Press, 1943.
- Putnam, Robert D. (1995). *"Bowling Alone: America's 2 Declining Social Capital"*. Journal of Democracy **6** (1). doi:10.1353/jod.1995.0002. <http://xroads.virginia.edu/~HYPER/DETOC/assoc/bowling.ht> And see: [ml](#).

منابع اینترنتی

<http://www.leader.ir/langs/FA/>
<http://hoghough85.blogfa.com/post-603.aspx>
[8603.aspx](http://amniyyat.blogfa.com/8603.aspx)<http://amniyyat.blogfa.com/>

مستندات بیانات مقام معظم رهبری

- (در مراسم بیعت نمایندگان عشایر سراسر کشور - 1368/4/9)
- (در دیدار و بیعت گروهی از اقشار مختلف مردم - 1368/4/15)
- (در مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری هاشمی رفسنجانی - 1368/5/12)
- (در دیدار با رئیس و مسؤولین قوه قضائیه - 1368/6/20)
- (دیدار با مسئولان و فرماندهان نیروی انتظامی - 1370/1/27)
- (در دیدار فرماندهان و مسئولان سازمان عقیدتی، سیاسی نیروی انتظامی - 1370/11/2)
- (در دیدار کارکنان «وزارت آموزش و پرورش»، «سازمان بهزیستی» و «سازمان تأمین اجتماعی» - 1372/4/23)
- (در مراسم فارغ‌التحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی - 1372/4/26)

- (در دیدار زنان مسلمان و انقلابی، به مناسبت هفته بزرگداشت زن - 1372/9/17)
- (حکم انتصاب آقای علی محمد بشارتی به عنوان جانشین فرمانده کل قوا در نیروی انتظامی - 1372/11/29)
- (خطبه‌های نماز جمعه در دانشگاه تهران - 1372/11/29)
- (در دیدار جمعی از اعضای «نیروی انتظامی»، «سازمان تأمین اجتماعی»، «سازمان بهزیستی» و اساتید - 1373/4/29)
- (در مراسم جشن ازدواج هزار نو عروس عضو کمیته امداد امام خمینی (ره) - 1373/9/2)
- (در دیدار وزیر و مسئولان وزارت ارشاد و اعضای شوراهای فرهنگ عمومی کشور - 1374/4/19)
- (در دیدار فرماندهان و جمعی از پرسنل نیروی انتظامی - 1374/10/5)
- (در جمع فرماندهان، مسئولان و پرسنل سپاه و نیروی انتظامی به مناسبت روز پاسدار - 1374/10/5)
- (در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی - 1375/9/20)
- (در دیدار با جمعی از فرماندهان و پرسنل نیروی انتظامی - 1376/4/25)
- (در دیدار مسئولان کمیته امداد امام خمینی (ره) - 1376/12/13)
- (در دیدار اعضای شورای عالی و مدیران ارشد صنعت بیمه کشور - 1376/12/18)
- (در ابلاغیه سیاست‌های کلی برنامه سوم - 1378/3/1)
- (در دیدار مسئولان قوه قضاییه و خانواده‌های معظم شهدای هفتم تیر - 1378/4/7)
- (در دیدار جمعی از دانشجویان به همراه اقشار مختلف مردم - 1378/4/21)
- (در دیدار پرسنل سپاه و بسیج در لشکر پنج نصر - 1378/6/10)

- (در دیدار جمعی از زائران حرم حضرت امام رضا (ع) - 1379/1/6)
- (در خطبه‌های نماز جمعه تهران - 1379/1/26)
- (در دیدار اعضای شورای تأمین استانها - 1379/2/11)
- (در دیدار اعضای شورای اسلامی شهر تهران - 1379/4/27)
- (در حکم انتصاب سردار سرتیپ محمدباقر قالیباف به فرماندهی نیروی انتظامی - 1379/7/4)
- (در مراسم فارغ‌التحصیلی جمعی از پرسنل نیروی انتظامی - 1379/7/18)
- (در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی - 1379/9/19)
- (در دیدار جمع کثیری از مردم قم - 1379/10/19)
- (در دیدار اعضای شورای تأمین استانها - 1379/11/2)
- (در دیدار اعضاء شورای تأمین استانها - 1379/11/25)
- (در اجتماع زائران مرقد مطهر امام خمینی (ره) - 1380/3/14)
- (در دیدار اعضای هیئت دولت - 1381/6/4)
- (در دیدار جمعی از فرماندهان نیروی انتظامی - 1381/7/14)
- (در دیدار با دانشجویان و اساتید دانشگاه شهید بهشتی - 1382/2/22)
- (در دیدار فرمانده، معاونان و فرماندهان نیروی انتظامی - 1382/07/1382)
- (در پیام تسلیت به مناسبت فاجعه خونین کربلا و کاظمین - 1382/12/1382)
- (در دیدار مسوولان و دست‌اندرکاران کمیته امداد امام خمینی (ره) - 1382/12/14)
- (در دیدار دست‌اندرکاران عقیدتی سیاسی نیروی انتظامی - 1383/10/23)
- (در مراسم مشترک یگان‌های نظامی کرمان - امنیت، پیش‌نیاز اساسی هرگونه پیشرفت - 1384/2/15)

- (در دیدار اعضای کمیسیون اجتماعی مؤثر بر سلامت - 1384/10/27)
- (در دیدار فرماندهان نیروی انتظامی - تأمین امنیت و آسایش مردم، وظیفه خطیر نیروی انتظامی - 1384/12/15)
- (در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه‌های استان سمنان - 1385/8/18)
- (در دیدار رئیس، مسئولان و جمعی از قضات و کارکنان دستگاه قضایی - 1386/4/7)
- (در هفدهمین دوره دانش آموختگی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی - 1386/8/16)
- (در دیدار مسئولان قضائی کشور - 1387/4/5)
- (در پیامی به مناسبت تخریب جمعی از اشرار در تیرماه 1387 - 1387/4/23)
- (در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران - 1387/5/8)
- (در ابلاغیه سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه در چارچوب سند چشم‌انداز بیست‌ساله - 1387/10/21)
- (در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه - 1388/4/7)
- (در سالروز عید سعید مبعث - 1388/4/29)